

ЧЕРВЯКОВА

Ольга

Володимирівна,

кандидат наук з державного управління,
докторант кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Харківського регіонального інституту державного управління при Президентіві України, м. Харків.

Анотація: у статті визначено основні загальні трансформаційні тенденції державного управління в умовах глобалізаційних впливів та загальні підходи, що являють собою способи вирішення проблем державного та планетарного рівнів.

Ключові слова: державне управління, розвиток, механізми трансформації, суспільні зміни.

УДК 35:002.8

Ольга ЧЕРВЯКОВА

ПІДХОДИ ДО НАУКОВО ОБҐРУНТОВАНОГО РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

Постановка проблеми. Однією з основних загальних трансформаційних тенденцій державного управління в умовах глобалізаційних впливів є зміна загальних підходів, що являють собою загальні способи вирішення проблем державного та планетарного рівнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед джерел інформації в обраному напрямі дослідження використані роботи В. Бакуменка, В. Гейця, С. Володенкова, В. Журавлева, В. Лопухіна, В. Романова.

Метою статті є виділення основних трансформаційних тенденцій державного управління в умовах глобалізаційних впливів та визначення загальних підходів, що являють собою способи вирішення проблем державного та планетарного рівнів.

Виклад основного матеріалу. На перший план щодо загальних тенденцій державного управління в умовах глобалізаційних впливів виходять підходи [12]:

- ціннісний, в основу якого покладено пріоритет загальнолюдських цінностей та ідеалів, зокрема, людино центристський підхід, що потребує розгляд людини, захисту її інтересів та задоволення потреб як основних завдань суспільного розвитку;
- розвитку суспільства на демократичних засадах, зокрема розбудова громадянського суспільства, підхід створення умов для запобігання корупційних процесів;
- екологічний, в основу якого покладено завдання створення комфортних природних умов для життя та діяльності людини, а також забезпечення балансу інтересів людини, економіки та екології навколишнього середовища із пріоритетом захисту навколишнього середовища від невинуватених і не відтворювальних змін;
- консенсусний, що заснований на пошуку колективних домовленостей та подоланні конфліктів на міждержавному та державному рівнях при вирішенні всіх важливих питань світового розвитку;
- інтеграційний, який відображує потребу держав об'єднувати зусилля як для вирішення перспективних завдань світового розвитку, так і для попередження глобальних (політичних, економічних, екологічних, соціальних, гуманітарних, воєнних та інших) загроз їх нормальному існуванню та розвитку;
- інформаційний, в основу якого покладено визнання ролі інформації у сучасному суспільстві як ефективного засобу комунікації, отримання знань, надання послуг, а також товару, на який є величезний попит, що постійно й швидко зростає;
- інформаційно-технологічний, який забезпечує технологічну складову роботи з інформацією, що швидко розвивається та набуває масового застосування у суспільстві на всіх його рівнях. Інформаційний та інформаційно-технологічний підходи орієнтують на формування та розвиток інформаційного суспільства як найбільш розвиненої фази постіндустріального суспільства;

– інноваційний, в основу якого покладено поширення інновацій у всіх сферах і галузях суспільства та розбудову інноваційного суспільства.

При формуванні та розвитку інформаційного суспільства йдеться про застосування таких підходів [4, 5]:

– розгляду інформації як потужного та ефективного ресурсу, з одного боку, управління, насамперед державного управління, а, з другого боку, – взаємодії держави та суспільства;

– посилення міжнародного співробітництва у сфері розбудови інформаційного суспільства;

– визнання ключової ролі інформаційно-комунікаційних технологій в національних концепціях та стратегіях розвитку;

– сприяння створенню глобального інформаційного простору, розвитку відповідної інфраструктури, що забезпечують ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів;

– формування державної стратегії та політики розбудови інформаційного суспільства, «електронізації» країни;

– широке застосування інформаційно-комунікативних технологій в державному управлінні та місцевому самоврядуванні як один з пріоритетів їх розвитку;

– інформатизація управлінських процесів, спрямована на збільшення в них ролі інформації, знань та інформаційних технологій;

– зростання виробництва послуг у сферах державного управління та місцевого самоврядування;

– проведення інституційної реформи, розширення інституційного потенціалу та потенціалу нормативно-правової бази інформаційного суспільства;

– вдосконалення організаційних структур з метою посилення владного впливу та підвищення ефективності інформаційних та інформаційно-технологічних проектів у сфері формування та розвитку інформаційного суспільства;

– посилення координації міжнародних та державних програм фінансування і ініціатив у сфері формування та розвитку інформаційного суспільства;

– посилення інформаційного впливу держави, зокрема шляхом доведення та пояснення дій державної влади з різних питань із залученням консультантів та експертів з цих питань;

– сприяння інвестиціям в інформаційну економіку та освіту;

– вдосконалення механізмів фінансування інформаційно-комунікаційних технологій, прискорення їх розробки та запровадження;

– підвищення якості управлінських процесів;

– сприяння розвитку інформаційної економіки, цифрових ринків, електронних соціальних і господарчих мереж;

– сприяння розвитку ринків інформації, інтелектуальної власності та освітніх послуг;

– посилення регіонального співробітництва з розбудови інформаційного суспільства на засадах партнерства;

– розвиток людських ресурсів та створення інституційного потенціалу на кожному рівні для досягнення цілей інформаційного суспільства, насамперед у державному секторі;

– збільшення кількості робочих місць з використанням інформаційні технології;

– наголос на отримання фахівцями нових знань та вмінь;

– підвищення якості організації підготовки управлінців, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування з питань інформаційних технологій, комунікацій і виробництва інформаційних продуктів і послуг;

– сприяння розвитку телефонії, радіо, телебачення, мережі Інтернет, а також традиційних та електронних ЗМІ як засобів інформатизації суспільства;

- організація колективного проведення досліджень, науково-дослідного проектування, електронного консалтингу з використанням сучасних інформаційних мереж та технологій;

- підвищення рівня децентралізації інформаційно-комунікаційної політики, пов'язане з появою незалежних від держави груп впливу, що мають інформаційний доступ (ЗМІ, Інтернет, соціальні мережі тощо) впливу на суспільну свідомість;

- зниження інформаційно-комунікаційних ризиків, пов'язаних з загрозами національній безпеці держави, зокрема маніпуляцій суспільною свідомістю, інформаційних війн, зарубіжного інформаційного впливу з метою втручання у внутрішні справи держави тощо;

- введення державного контролю за найбільшими інформаційними ресурсами;

- суттєве підвищення ролі держави у формуванні інформаційних матеріалів для населення та зміна його змістовного наповнення.

При формуванні та розвитку інноваційного суспільства, на нашу думку, на перший план виходить комплексне застосування таких підходів [6 - 9]:

- зміна парадигми державного управління з консервативно-класичної на інноваційну;

- створення та підтримка функціонування Національної інноваційної системи, що охоплює всі сфери та галузі суспільства, публічне управління (державного управління та місцевого самоврядування);

- зростання ролі держави в регулюванні соціально-інноваційних процесів, їх переорієнтації у конструктивні, що сприяють розвитку держави;

- розроблення та реалізація концепцій, стратегій, національних проектів, цільових програм інноваційного розвитку публічного управління в державі;

- розвиток нормативно-правового забезпечення формування та функціонування інноваційного суспільства в державі;

- підготовка та проведення реформ державного управління, спрямованих на інноваційні зміни державного устрою, організації системи державної влади, процесів публічного управління;

- досягнення балансу самоорганізації публічного управління, насамперед самоорганізації державного управління, самоорганізації місцевого самоврядування і суспільної самоорганізації;

- виявлення джерел інноваційних проривів у суспільстві та публічному управлінні, тобто найбільш суттєвих інновацій, що можуть кардинально змінити суспільство, суспільні відносини, публічне управління (фундаментальні наукові та науково-технічні досягнення; соціальні рухи, що можуть змінити державний устрій та режим влади; державні політичні та соціально-економічні реформи; активне впровадження зарубіжної соціальної практики, що суттєво відрізняється від вітчизняної);

- сприяння розробці та впровадженню інновацій в усі галузі та сфери суспільства, насамперед у систему та процеси публічного управління, що охоплює державне управління і місцеве самоврядування (інноватика публічного управління);

- сприяння розвитку конкурентного середовища в усі галузі та сфери суспільства;

- вивчення та використання передового світового досвіду на предмет поширення інновацій в публічне управління;

- інноватизація державної кадрової політики;

- розвиток сучасних, ефективних освітніх систем як відповіді на виклики глобального інноваційного суспільства;

- розроблення та реалізація програм підготовки управлінців, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування до роботи в умовах інноваційного публічного управління, в яких має бути відведене значне місце вивченню інноватики;

- організована боротьба на міжнародному та державному рівнях з інноваційними проявами патологічних суспільних явищ: тероризму, корупції, криміналітету взагалі та електронного зокрема, тіньової економіки, порушення прав людини);

- моніторинг ризиків інноваційного державного управління (організація зворотного зв'язку влади з суспільством з метою з'ясування: готовності суспільства до інноваційних змін; ступеню довіри населення до органів публічного управління; узгодженості дій державної влади та інших соціальних інститутів тощо);

- створення мережевих структур, що пов'язують дослідницькі центри, університети та бізнесові організації, в яких застосовують інноваційні технології.

При формуванні та розвитку суспільства сталого розвитку, на нашу думку, очікується комплексне застосування таких підходів [8]:

- всебічна увага до завдань становлення суспільства сталого розвитку та сприяння їх ефективному вирішенню;

- розроблення, прийняття та реалізація Національної стратегії сталого розвитку;

- послідовне виконання міжнародних зобов'язань та прийнятих вітчизняних стратегічних документів у сфері розбудови суспільства сталого розвитку;

- зростання ролі держави в регулюванні процесів сталого розвитку;

- розроблення та реалізація концепцій, стратегій, національних проєктів, цільових програм сталого розвитку;

- розвиток нормативно-правового забезпечення формування та функціонування суспільства сталого розвитку;

- підготовка та проведення суспільних реформ, спрямованих на радикальне покращення показників сталого розвитку у державі, регіонах, територіях;

- виявлення територій та зон сталого розвитку у суспільстві та сприяння їх прискореному розвитку та передачі ними передового досвіду;

- сприяння сталому розвитку усіх галузей та сфер суспільства;

- вивчення та використання передового світового досвіду на предмет поширення інновацій сталого розвитку в процесах державного регулювання;

- спрямування державної кадрової політики на збільшення фахівців з проблем сталого розвитку, зокрема у системах публічного управління;

- розвиток сучасних, ефективних освітньо-екологічних систем як відповіді на виклики суспільства сталого розвитку;

- розроблення та реалізація програм підготовки управлінців, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування до роботи в умовах становлення та розвитку суспільства сталого розвитку;

- моніторинг розвитку суспільства сталого розвитку (організація зворотного зв'язку влади з суспільством з метою з'ясування стану робіт у цьому напрямку; стану участі громадян; своєчасного виявлення проблем тощо).

Основні підходи розбудови громадянського суспільства в Україні викладені у Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, серед них [11]:

- спрощення процедур та скорочення строків реєстрації інститутів громадянського суспільства (громадські, благодійні організації, органи самоорганізації населення тощо);

- забезпечення права іноземців та осіб без громадянства, юридичних осіб приватного права на свободу об'єднання та заснування і участі в організаціях за професійною ознакою;

- надання інститутам громадянського суспільства права здійснювати свою діяльність на всій території України;

- орієнтація на європейські стандарти забезпечення та захисту прав і свобод людини, зокрема впровадження практики належного врядування, доброчесності, відкритості, прозорості та підзвітності інститутів влади, створення умов для різноманіття суспільних інтересів, у тому числі економічних, екологічних, соціальних, культурних, релігійних, територіальних тощо, і форм їх вираження (громадські ініціативи, суспільні рухи, асоціації, об'єднання);

– вдосконалення правових механізмів та практики демократії участі. Сутність останньої в активній участі людини у суспільних процесах та формуванні при цьому відповідних цінностей, типів поведінки щодо необхідності участі у громадському житті;

– використання демократії участі як соціального інструменту, що сприятиме розвитку існуючих форм безпосередньої і представницької демократії та має стати основою суспільного розвитку;

– створення умов для повноцінного забезпечення та стимулювання громадської активності, зокрема, шляхом забезпечення відкритості і прозорості діяльності влади, залучення громадян та їх об'єднань до формування і реалізації державної політики на всіх рівнях;

– підвищення рівня суспільної компетентності і довіри до влади, гарантування становлення демократії в Україні шляхом гармонійного поєднання громадського впливу на прийняття рішень та контролю за діяльністю влади;

– спрямування державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на використання можливостей громадянського суспільства, зокрема, щодо забезпечення неконфліктних відносин в етнопатрістичній, культурній та конфесійній сферах, соціального між секторального партнерства між владою, бізнесом та інститутами громадянського суспільства;

– створення умов для безпосереднього залучення до підготовки управлінських рішень заінтересованих суспільних груп, що сприятиме забезпеченню в державі суспільної злагоди, соціального миру, сталого розвитку та стабільності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В даній статті визначено основні трансформаційні тенденції державного управління в умовах глобалізаційних впливів та загальні підходи, що являють собою способи вирішення проблем державного та планетарного рівнів. А саме підходи щодо:

- формування та розвитку інформаційного суспільства;
- формування та розвитку інноваційного суспільства;
- формування та розвитку суспільства сталого розвитку.

Також зазначено основні підходи розбудови громадянського суспільства в Україні, що викладені у Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.

Література:

1. Геєць В. М. Державне управління в умовах світової кризи системного характеру : контекст змін / В. М. Геєць / Вісник Державної служби України, № 2, 2011. – С. 30-43.

2. Основные направления исследования современного общества. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн. : <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000946/st003.shtml>

3. Глобалізація [Електронний ресурс]. / Вікіпедія – вільна енциклопедія – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Глобалізація>

4. Інформаційне суспільство [Електронний ресурс]. / Вікіпедія – вільна енциклопедія – Режим доступу: [http://ru.wikipedia.org/wiki/Інформаційне суспільство](http://ru.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство)

5. Володенков С. В. Модель информационного взаимодействия общества и власти в современной России [Електронний ресурс]/ С. В. Володенков. – Режим доступу: <http://g3-group.ru/projects/infvz.php>

6. Лопухин В. Ю. Инновационное общество и проблема коррупции [Електронний ресурс] / В. Ю. Лопухин // Проблемы современной экономики, N 4 (36), 2010. – Режим доступу: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=3329>.

7. Романов В. Л. Социально-инновационный вызов государственному управлению [Електронний ресурс] / В. Л. Романов. – Режим доступу: <http://spkurdyumov.narod.ru/Romanov333.htm>.

8. Образование для инновационных обществ в XXI веке [Электронный ресурс] / Документы саммита в Санкт-Петербурге 15-17 июля 2006 года в целях обсуждения коллективных подходов к решению актуальных международных вопросов. – Режим доступа: <http://g8russia.ru/docs/12.html>.

9. Журавлев В.А. Креативное общество, его особенности и характеристика [Электронный ресурс] / В. А. Журавлев. – Креативная экономика, № 11 (23), 2008. – С. 42-49. – Режим доступа до журн. : <http://www.creativeconomy.ru/articles/2604/>

10. Концепция устойчивого развития [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.cosd.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=13.

11. Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012 «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/14621.html>.

12. Бакуменко В.Д. Сучасні інноваційні підходи до управління суспільним розвитком / В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко, С.О. Борисович // Збірник мат. н/пр. конф. "Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні", 31.05.06. – У 2-х т., Т.1. – С.342-344.